

سلسله مباحث تنظیم الگوی مصرف پیام‌رسان‌های اجتماعی

گمنامی و تبهکاری در تلگرام

۱۰

رسالة الرجل من الرجل

فهرست

- ۱..... مقدمه
- ۱..... گمنامی و فضای مجازی
- ۲..... رفتارهای ضداجتماعی در فضای مجازی
- ۳..... تلگرام؛ تافته جدا بافته
- ۱۰..... اتفاق نظر جهانی در مقابله با قانون گریزی تلگرام
- ۱۲..... نتیجه گیری

مقدمه

یکی از مشکلات پیام رسان تلگرام، گمنامی^۱ بیش از حد هویت کاربران آن در مقایسه با سایر شبکه های اجتماعی محبوب و بین المللی است. این مسئله مشکلاتی را به وجود آورده است که این گزارش تلاش می کند به آنها پاسخ دهد.

گمنامی و فضای مجازی

حضور دیگران بر رفتار ما تاثیر دارد؛ حتی در حالتی که آنها را نشناسیم ولی هویت ما مشخص باشد. اگر شما به تمهایی در یک اتاق حضور داشته باشید و کمرتان بخارد، کمرتان را می خرانید. ولی اگر چند نفر توی اتاق باشند، حتی اگر این افراد غریبه باشند، رفتار شما تغییر خواهد کرد. در صورتی که این افراد شما را بشناسند، بر اساس تصویری که آنها از شما دارند، رفتارشان متفاوت خواهد بود. مثلاً اگر آنها شما را فردی قابل احترام بدانند، تلاش می کنند این تصور را در آنها حفظ کنید و رفتارهای متناسب با این تفکر از خود نشان دهید.

یکی از جذابیت های فضای مجازی، گمنامی است. در فضای مجازی کسی هویت دیگری را نمی داند و پیش-داوری یا قضاوت نخواهد شد. در نتیجه هرکس می تواند بدون فیلتر کردن خود، خود واقعی اش را بروز دهد. ولی این تمام ماجرا نیست. گمنام بودن رویه تاریک تری هم دارد. تحقیقات مختلف نشان داده است افراد در گمنامی رفتارهای خشونت آمیز و ضداجتماعی بیشتری از خود نشان می دهند. در یک تحقیق روانشناختی مشخص شد وقتی افراد دور یک میز صورتشان را پوشانده باشند، بیشتر احتمال دارد که برای افراد خطاکار، مجازات های خشونت آمیز و شدید پیشنهاد کنند. آزمایش دیگر نشان داد اگر هویت بازی کننده قابل شناسایی نباشد، قوانین بیشتری را زیر پا خواهد گذاشت.

این موارد فقط در آزمایشگاه های روانشناسی اتفاق نمی افتد. نمونه هایی از آنها را در زندگی شخصی همه افراد مشاهده شده اند. زمانی که تلفن ها به سادگی قابل ردیابی نبود، مزاحمت های تلفنی بسیار بیشتر بود زیرا امکان پیگیری فرد خاطی وجود نداشت. به همین ترتیب افرادی که به شهر یا کشور دیگری سفر می کنند، ممکن است رفتارهایی متفاوت با رفتارهای معمول در شهر خودشان نشان دهند. نمونه ها در فضای مجازی به مراتب روشن تر و واضح ترند. ناسزاگفتن در شبکه های اجتماعی بسیار رایج تر از زندگی حقیقی است، در بازی های آنلاین که افراد هویت مشخصی ندارند، انواع رفتارهای ضداجتماعی و ناسزاگویی قابل مشاهده است و به همین ترتیب...

آرتور ساتانا استاد ارتباطات دانشگاه هوستون، ۹۰۰ نمونه از نظرات کاربران درباره مقالاتی با موضوع مهاجرت را تحلیل کرد، که به طور تصادفی انتخاب شده بود. نیمی از این نظرات متعلق به روزنامه هایی مانند تایمز در لس آنجلس و کرونیکل در هوستون بود که امکان ارسال نظر به صورت ناشناس را می داد و نیمی دیگر مربوط

¹ Anonymity

به روزنامه‌هایی مانند *یواس‌ای تودی* و *وال‌استریت ژورنال* بود که چنین امکانی نداشت. او دریافت که ناشناس بودن به تفاوت قابل‌ملاحظه‌ای منجر می‌شود: ۵۳ درصد از نظردهندگان ناشناس بی‌ادب بودند. این تعداد در مقابل ۲۹ درصدی بود که با ذکر نام نظر داده بودند. *سانتانو* نتیجه‌گیری کرد که گمنامی، افراد را به بی‌ادبی ترغیب می‌کند.^۲

رفتارهای ضداجتماعی در فضای مجازی

چرا چنین است؟ آیا همه افراد دارای چهره پنهان ضداجتماعی هستند که در صورت نبود مجازات، خود را بروز می‌دهند؟ حقیقت این است که همه انسان‌ها میل به رفتارهای مجرمانه و ضداجتماعی دارند. همه افراد در زمان‌ها و مکان‌های مختلف به فکر انجام رفتارهای ضداجتماعی و خلاف قانون می‌افتند، وجود قوانین بازدارنده و مجازات‌های کیفری در تمامی کشورها موید این موضوع است. اما موانعی برای این گونه رفتارها وجود دارد.

دو مسئله از عملی شدن این امیال جلوگیری می‌کند: مهارهای درونی و مهارهای بیرونی. مهارهای درونی شامل اخلاق، دین و معنویت است و مهارهای بیرونی شامل ترس از مجازات و ریختن آبرو. در گمنامی مهارهای بیرونی تا حد زیادی رنگ می‌بازد و تنها مهارهای درونی قابلیت جلوگیری از بروز رفتارهای ضداجتماعی را دارند. بنابراین در گمنامی افرادی که مهارت‌های درونی کمتری دارند، یا مهارت خودکنترلی کمتری دارند، رفتارهای ضداجتماعی بیشتری از خود نشان می‌دهند.

به طور کلی رفتارهای ضداجتماعی در فضای مجازی را می‌توان به دو دسته تقسیم‌بندی کرد:

² <http://tarjomaan.com/neveshtar/7338>

۱- رفتارهای مجرمانه

رفتارهای مجرمانه غالباً با اهداف مادی یا انتقام‌های شخصی انجام می‌شوند؛ سوءاستفاده مالی، هتک حیثیت، باجگیری و... از زمره این رفتارها هستند. این رفتارها در زمره سایبر بولی^۳ (زورگویی اینترنتی) محسوب می‌شود. در رفتارهای مجرمانه، افراد از گمنام بودن و دشواربودن پیگیری قانونی رفتارها، سوءاستفاده می‌کنند. طبق آمار نیروی انتظامی اولین جرم در فضای مجازی کلاهبرداری مالی و دومین جرم هتک هیثیت است که در بسیاری از موارد منجر به باجگیری نیز می‌شود.^۴

۲- رفتارهای غیراخلاقی

این رفتارها مجرمانه نیستند و هدف از انجام آنها کسب پول یا منفعت شخصی نیست. این رفتارها تنها از روی لذت و کنجکاوی انجام می‌شوند. از این دسته رفتارها می‌توان به دشنام و ناسزا گفتن در اینستاگرام و بازیهای آنلاین، جستجو و دنبال کردن مطالب غیراخلاقی و دوستی با جنس مخالف اشاره کرد.

تحقیقات مختلف نشان داده است افراد در گمنامی رفتارهای خشونت‌آمیز و ضداجتماعی بیشتری از خود نشان می‌دهند. در یک تحقیق روانشناختی مشخص شد وقتی افراد دور یک میز صورتشان را پوشانده باشند، بیشتر احتمال دارد که برای افراد خطاکار، مجازات‌های خشونت‌آمیز و شدید پیشنهاد کنند. آزمایش دیگر نشان داد اگر هویت بازی‌کننده قابل شناسایی نباشد، قوانین بیشتری را زیر پا خواهد گذاشت.

تلگرام؛ تافته جدا بافته

شبکه‌های اجتماعی یکی از موارد مهمی هستند که اثر گمنامی در آن قابل مشاهده و بررسی است. بین شبکه‌های اجتماعی تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای در این بین وجود دارد. شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به دو دسته صفحه (پیج) محور و پیام‌محور تقسیم‌بندی کرد. در شبکه‌های اجتماعی پیج‌محور مانند توئیتر، فیسبوک و اینستاگرام، افراد با تاریخچه‌ای از فعالیت‌های انجام شده در طول زمان و دوستان خود شناخته می‌شوند و رفتارهایشان از جانب دیگران قابل جستجو و ردگیری است. علاوه بر این واکنش سایر افراد به صاحب پیج قابل مشاهده است. همه این موارد در کنار یکدیگر برای کاربر هویتی فراهم می‌آورد که طول زمان ساخته شده است. حتی اگر کاربر از هویت حقیقی خود استفاده نکرده باشد، به مرور زمان هویت مجازی برای او شکل می‌گیرد و مخاطبان می‌توانند با توجه به هویت مجازی فرد درباره او تصمیم‌گیری کنند. کاربران دارای سواد رسانه مناسب در این شبکه‌های اجتماعی می‌توانند کاربران کاذب، کلاهبردار و غیرمعتبر را از کاربران حقیقی تشخیص دهند. وجود همین هویت مجازی می‌تواند جلوی بسیاری از رفتارهای ضداجتماعی و شایعه‌پراکنی را بگیرد.

³ cyberbully

⁴ <https://www.mehrnews.com/news/1746771>

علاوه بر این بسیاری از شبکه‌های اجتماعی معتبر همواره تلاش می‌کنند حساب‌های کاربری را پالایش کرده و جلوی رفتارهای غیرقانونی را بگیرند. به عنوان مثال فیس بوک مرتباً تلاش می‌کند حساب‌های کاربری جعلی و متخلف را شناسایی و از فعالیت آنها جلوگیری کند. علاوه بر این چنانچه کاربری در فیسبوک حساب‌های کاربری متعدد ایجاد کرده و محتوای مشابه ارسال کند، از نظر فیس بوک تخلف محسوب شده و با آن برخورد می‌شود. همچنین فیسبوک قصد دارد از طریق اصلاح الگوریتم‌های مورد استفاده خود و همین‌طور استخدام نیروهای داوطلب این حساب‌ها را شناسایی و پاک کند.⁵ اینستاگرام نیز نسبت به محتواهای غیراخلاقی به نحوه‌های مختلف واکنش نشان می‌دهد. به عنوان مثال این شبکه اجتماعی سیستم هوشمندی برای مقابله با محتواهای غیراخلاقی و خشونت‌آمیز دارد و در صورتی که چندین نفر نسبت به یک حساب کاربری اعتراض داشته باشند، صفحه آن کاربر مسدود خواهد شد.

دسته دوم از شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های پیام‌محور هستند که واتس‌آپ، تلگرام، وایبر از این دست هستند. این شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان شبکه‌ای منفعل محسوب می‌شود، رفتارهای کاربر در هر گروه، به همان گروه محدود بوده و قابل پیگیری در خارج از گروه نیست و کاربر می‌تواند در گروه‌های دیگر به شیوه‌های متفاوت رفتار کند. به همین دلیل کاربران در این شبکه از گمنامی قابل توجهی برخوردار هستند. البته بین شبکه‌های پیام‌رسان نیز در میزان گمنامی تفاوت وجود دارد.

تقریباً تمامی پیام‌رسان‌ها مانند واتس‌آپ و وایبر، شماره تلفن فرستنده مطلب برای گیرنده مطلب مشخص است و در نتیجه پنهان شدن پشت یک نام کاربری امکان‌پذیر نیست.⁶

ولی در این بین تلگرام تافته‌ای جدا بافته است. افراد در این شبکه حتی شماره تلفنی برای پیگیری ندارند و به همین دلیل در هر جایی که قرار باشد نظری بدهند یا فعالیتی انجام دهند، لزومی برای بازداری احساس نمی‌کنند. این در حالی است که طبق قانون استفاده از شماره تلفن‌های همراه ثبت نشده مشروع نیست و این شماره‌ها از طریق وزارت مخابرات مسدود می‌شود تا جلوی رفتارهای ضداجتماعی با استفاده از این شماره‌ها گرفته شود.

قضیه به پنهان بودن هویت مخاطبان در تلگرام منحصر نمی‌شود. افرادی که قصد انجام رفتارهای ضداجتماعی داشته باشند، برای اطمینان بیشتر از گمنام ماندن و غیرقابل پیگیری بودن خود حتی شماره تلفن خود را تغییر می‌دهند. برخی کانال‌ها اکانت تلگرام که با شماره کشورهای دیگر تشکیل شده است را به فروش می‌رسانند. با خرید و فروش این اکانت‌ها، کاربر از خود هیچ ردی به جای نخواهد گذاشت و شماره تلفنی که با آن به تلگرام متصل شده است نیز از کشور دیگری خواهد بود.

⁵ <https://www.mehrnews.com/news/4135048>

⁶ <http://www.tabnak.ir/fa/news/790297/تلگرام-انحصار-شکستن-ملزومات>

علاوه بر این پنهان بودن مخاطبان و امکان تقلب زیاد در تلگرام موجب شده است که افراد به سادگی و با هزینه کم اقدام به افزایش مخاطبان کانال خود کنند و به این طریق برای خود مشروعیت کسب کنند.

فیس بوک مرتباً تلاش می کند تا حساب های کاربری جعلی و متخلف را شناسایی و از فعالیت آنها جلوگیری کند. همچنین فیس بوک قصد دارد از طریق اصلاح الگوریتم های مورد استفاده خود و همین طور استخدام نیروهای داوطلب ایجاد حساب های کاربری متعدد را شناسایی و پاک کند. به همین ترتیب در بسیاری از پیام رسان ها مانند واتس اپ شماره تلفن فرستنده مطلب برای گیرنده مطلب مشخص است و در نتیجه پنهان شدن پشت یک نام کاربری امکان پذیر نیست.

جدول قیمت ها

برای سفارش هر کدام روی سبد خرید + کنار آن کلیک کنید

تعداد ممبر نحوه‌ی درآ روزاداری	ممبر فیک تلگرام کاربرانی که وجود خارجی ندارند	ممبر اختیاری تلگرام ارسال نوتیفیکیشن بر روی تلگرام	ممبر ویژه اختیاری تلگرام ارسال نوتیفیکیشن بر روی موبایل + گزارش
1000 ممبر	+ ۳۵,۰۰۰ تومان	+ ۹۹,۰۰۰ تومان	+ ۱۱۹,۰۰۰ تومان
۲۰۰۰ ممبر	+ ۶۵,۰۰۰ تومان	+ ۱۸۹,۰۰۰ تومان	-
۳۰۰۰ ممبر	+ ۸۹,۰۰۰ تومان	+ ۲۵۵,۰۰۰ تومان	-
۵۰۰۰ ممبر	+ ۱۴۵,۰۰۰ تومان	+ ۳۶۵,۰۰۰ تومان	-
۷۰۰۰ ممبر	+ ۱۹۵,۰۰۰ تومان	+ ۴۶۵,۰۰۰ تومان	-
10,000 ممبر	+ ۲۷۵,۰۰۰ تومان	+ ۸۹۵,۰۰۰ تومان	-

آیا به مشاوره احتیاج دارید؟
تماس بگیرید
۰۲۱-۴۱۸۹۷۱۱۱

تلگرام بنا به تبلیغات رسانه‌ای خود، اعتقاد به حفاظت فراقانونی از اطلاعات کاربران دارد و همین موضوع است که تلگرام را به بهشتی برای خلافکاران تبدیل کرده است تا جایی که برخی از کارشناسان بر این باور هستند که ساختار طراحی تلگرام به همین منظور و برای حمایت از رفتارهای مجرمانه طراحی شده است. در اثر گمنامی مخاطبان و عدم توانایی پیگیری قضایی، جرایم مختلفی در تلگرام در حال انجام است که از بین آنها به این موارد می‌توان به کلاهبرداری اینترنتی، تروریسم، شایعه پراکنی، تهمت زدن و هتک حیثیت، فریب و باج خواهی اشاره کرد که در ادامه به طور مختصر به آنها می‌پردازیم. به گفته رئیس پلیس فتا حدود نیمی از جرایم سایبری کشور در تلگرام رخ می‌دهد.^۷ که بخش مهمی از این جرائم به دلیل گمنامی است.

۱- کلاهبرداری

همان‌طور که اشاره شد، بیشترین جرایم اتفاق افتاده در فضای مجازی کلاهبرداری اینترنتی است. کلاهبرداری الکترونیکی به ندرت در سایت‌های رسمی که رسماً تایید شده‌اند اتفاق می‌افتد، اما در مقابل کانال‌های تلگرامی مستعد خرید و فروش کلاهبردانه و غیرمجاز هستند که به سادگی و با تبلیغات گسترده افراد زیادی را به دام انداخته و متأسفانه امکان پیگیری آنها وجود ندارد. فرض کنید از یکی از کانال‌های پرتعدادی که در تلگرام وجود دارد خرید کرده‌اید یا خدماتی را دریافت کرده‌اید و از کالا یا خدمات دریافتی راضی نباشید. چه کاری از شما برمی‌آید؟ امکان دسترسی به فروشنده ندارید و نهادهای قضایی هم به این سادگی نمی‌توانند پیگیر شکایت شما باشند.

ناشناس بودن مسئولین کانال‌ها و گروه‌های تلگرامی از یک سو و اعتماد مردم به این پیام رسان از سوی دیگر موجب شده است که آمار کلاهبرداری در تلگرام روند صعودی سریعی داشته باشد.

سرهنگ مرتضوی رئیس فتای اصفهان در مصاحبه‌ای در مهر ۹۶ گفت: در چند ماه اخیر شاهد گسترش و تبلیغ در تلگرام استفاده مردم از شبکه اجتماعی تلگرام و تبلیغ در تلگرام بوده ایم و به تبع آن، حجم جرائم و کلاهبرداری‌های مالی از طریق گروه‌های تبلیغ در تلگرام ایجاد شده در این شبکه رو به رشد بوده است. وی اظهار کرد: چنین مسائلی بویژه در سال گذشته در شبکه‌های اجتماعی دیگر مانند وایبر و واتس آپ

⁷ <http://www.iribnews.ir/fa/news/1535844>

کمتر وجود داشت اما از امسال که مردم به استفاده از شبکه تلگرام روی آوردند حجم کلاهبرداری های مالی از طریق این فضای مجازی افزایش یافت. در یکی از این کلاهبرداری ها، فردی ناشناس با عضویت در یک گروه، ابتدا با ترفندهایی، اعتماد دیگر اعضای گروه را جلب و سپس با بهانه فروش امتیاز وام خود از یکی دیگر از اعضای گروه حدود ۷۵۰ میلیون ریال کلاهبرداری کرد. رئیس پلیس فتای اصفهان با بیان اینکه فرد مالباخته تاکنون این فرد کلاهبردار را از نزدیک ندیده بود.^۸

۲- تروریسم

گمنامی بی قید و شرط کاربران در تلگرام موجب شده است که این شبکه پیام رسان به بستری برای رفتارهای تروریستی تبدیل شود. در حالی که شبکه های بزرگ اجتماعی رویکرد سختی درباره مطالب خشونت آمیز و تروریستی در سایت های خود دارند، تلگرام رویکرد بسیار سهل انگارانه ای در این باره دارد و جزو آخرین شبکه هایی بود که کانال های مربوط به داعش را مسدود نمود.

پس از رخ دادن حملات تروریستی در کشور روسیه و فرانسه، مشخص شد که نیروهای تروریستی برنامه ریزی و هماهنگی های خود را از طریق تلگرام انجام می دهند. به همین منظور روسیه درخواست انتقال برخی سرورهای این پیام رسان به این کشور و امکان دسترسی روسیه به اطلاعات کاربران روسی را از تلگرام کرد. اما پیام رسان تلگرام از همکاری با نهادهای امنیتی این کشور خودداری کرد.

تلگرام بنا به تبلیغات رسانه ای خود، اعتقاد به حفاظت فراقانونی از اطلاعات کاربران دارد و همین موضوع است که تلگرام را به بهشتی برای خلافکاران تبدیل کرده است تا جایی که برخی از کارشناسان بر این باور هستند که ساختار طراحی تلگرام به همین منظور و برای حمایت از رفتارهای مجرمانه طراحی شده است.

⁸ <http://www.irna.ir/fa/NewsPrint.aspx?ID=81767680>

همچنین تیرماه ۹۶ و با افزایش یافتن حملات تروریستی در جنوب شرق آسیا در سال گذشته و استفاده نیروهای تروریستی داعش از این پیام‌رسان، کشور اندونزی به‌دلیل نگرانی از استفاده این برنامه برای تسریع تبلیغات تروریستی، اقدام به مسدود کردن این نرم‌افزار کرد. ایران نیز در سال ۹۶ تجربه مشابهی داشت و چند کانال بدون هیچ محدودیتی مردم را به اغتشاش و رفتارهای ضداجتماعی ترغیب می‌کردند و تلاش مدیران رده بالای کشور در توقف این روند ثمری نداشت و نهایتاً به فیلتر شدن موقت تلگرام منجر شد.

۳- شایعه سازی

از آنجایی که تلگرام هیچ همکاری با نهادهای رسمی ندارد، مراجع رسمی قابل شناسایی نیستند و اخبار کذب از طریق کانال‌های تقلبی به سادگی در جامعه منتشر می‌شود و صحت‌سنجی این اخبار برای مخاطبان عادی بسیار دشوار خواهد بود. همین موضوع زمینه انتشار بیش از پیش شایعات در جامعه را فراهم می‌کند. حتی اگر شایعات پس از مدتی تکذیب شوند، متن شایعه انتشار وسیع‌تری داشته است و تاثیر خود را بر جامعه خواهد گذاشت. به عنوان مثال اخیراً رییس کل بانک مرکزی اعلام کرد که التهاب بازار ارز از تلگرام کلید خورده است.^۹

در سطح شخصی نیز اگر کسی با سوءاستفاده از تصویر و نام فرد دیگری اقدام به تشکیل یک کانال کرده است و در آن محتواهای نامناسب و دروغ منتشر کند، بدون همکاری سرویس دهنده، نمی‌توان اقدامی انجام داد و تلگرام در این زمینه هیچ‌گونه همکاری با نهادهای قضایی انجام نمی‌دهد.

۴- باجگیری

یکی از جرایم رایج که در تلگرام اتفاق می‌افتد، باجگیری و تهدید است. ناآگاهی برخی از اқشار جامعه نسبت به مسائل ایمنی و در اختیار گذاشتن اطلاعات و تصاویر خصوصی با دیگران سبب می‌شود فرصت سوءاستفاده تبهکاران فراهم شود. این موضوع در همه شبکه‌های اجتماعی مشترک است و برای مقابله با آن باید بر آگاه‌سازی جامعه درباره حریم خصوصی و عدم اعتماد به ملاقات‌های آنلاین تاکید شود. با این حال امکان پیگیری این موارد نیز موجب کاهش شدید این رفتارهای خلاف قانون خواهد شد.

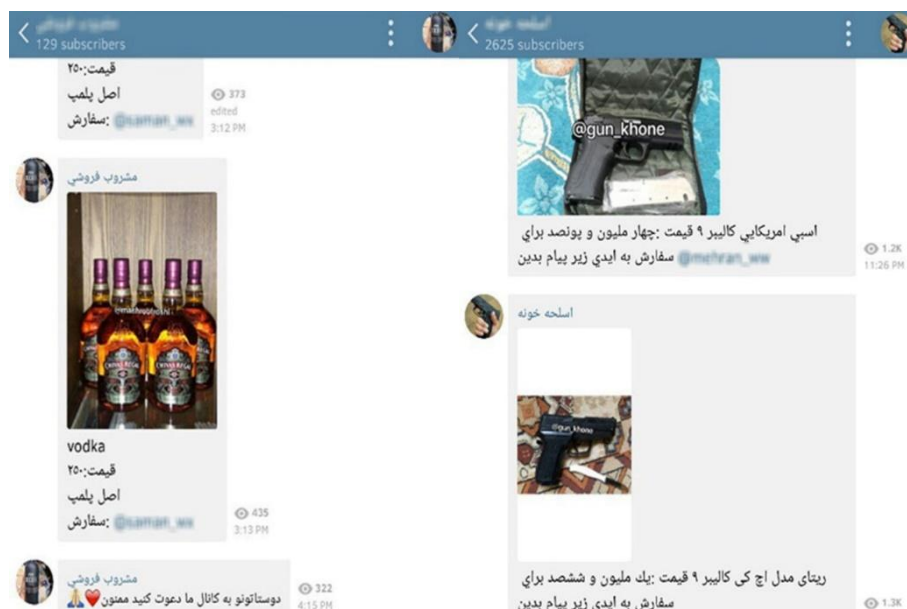

۵- فروش محصولات قاچاق و غیرمجاز

سالم‌ترین کسب و کار غیرمجاز در تلگرام، فروش اجناس قاچاق است که ضرر اقتصادی فروانی را برای تولیدکننده داخلی و حتی فروشندگان رسمی کشور ما به همراه دارند. اما از آنجا که مدیران کانال‌های تلگرامی امکان شناسایی ندارند، خرید و فروش به این موارد محدود نشده و هرگونه اقلام ممنوعه و نیز خدمات و

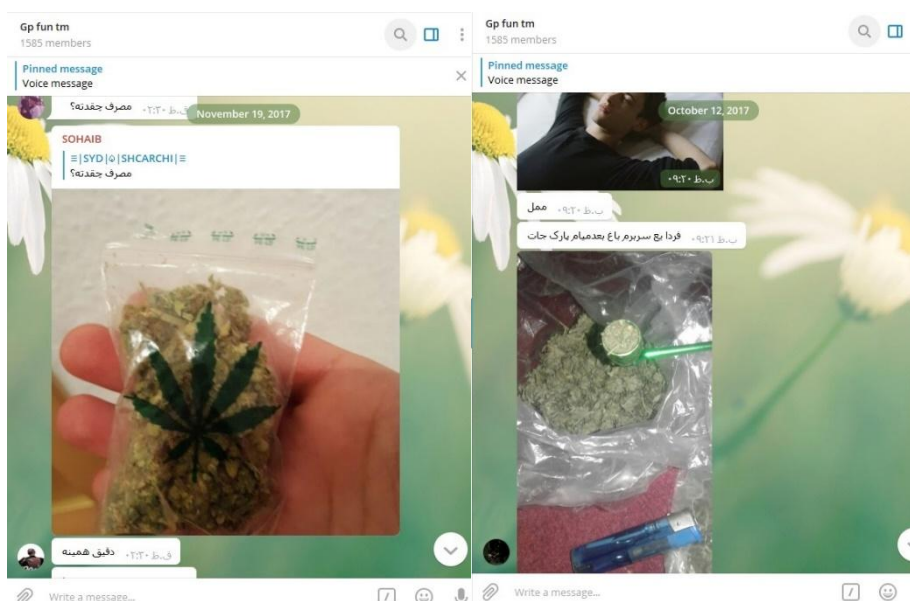
^۹ <https://www.mehrnews.com/news/4267659>

محصولات غیرمجاز، به سادگی در تلگرام انجام می شوند و اغلب این افراد راه ارتباط با خود را صرفاً یک آیدی تلگرام اعلام می کنند. تصاویر زیر برخی کانال های تلگرامی مربوط به توزیع و فروش مشروبات الکلی و اسلحه را نشان می دهد:

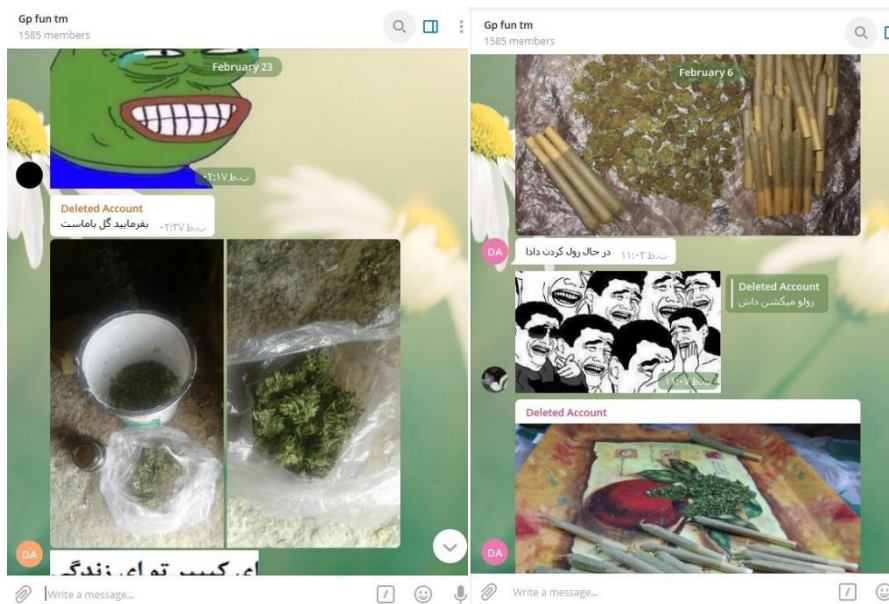
۶- فروش مواد مخدر

در برخی کانال ها و گروه های تلگرام انواع مختلف مواد مخدر گل (ماری جوانا)، LSD ، کوکائین و... به فروش می رسد. جالب اینجاست که برخی از این جرائم به صورت طولانی مدت و بدون هیچ مشکلی در حال انجام هستند. به عنوان مثال در تصویر زیر یکی از گروه های مروج مواد مخدر در تلگرام مشاهده می شود که طی ۶ ماه انتهایی سال ۱۳۹۶ در این زمینه فعال بوده و طی این مدت هیچ برخوردی نیز با آن صورت نگرفته است.

۱۳۹۶/۸/۲۸

۱۳۹۶/۷/۲۰

۱۳۹۶/۱۲/۴

۱۳۹۶/۱۱/۱۷

اتفاق نظر جهانی در مقابله با قانون گریزی تلگرام

در اغلب کشورهای به لحاظ اقتصادی توسعه یافته، سرویس ها و خدمات بزرگ بر بستر فضای مجازی نسبت به فعالیت‌هایی که در مرز جغرافیایی کشورها انجام می‌دهند مسئول هستند و در صورتی که کاربران رفتارهای مخالف با قانون انجام دهند، با آنها برخورد قانونی خواهد شد. در ادامه به چهار مورد از این قوانین و اقدامات اشاره خواهد شد:

- طبق قانون شایستگی ارتباطات^{۱۰} در امریکا، بهره‌برداری نادرست، منافی عفت و زشت از تسهیلات ارتباطی ضوابط محتوایی تعیین شده است و در صورت نقض این قانون پرداخت ۲۵۰ هزار دلار جریمه و یا زندانی شدن به مدت کمتر از دو سال تعیین شده است.
- مطابق قانون رسانه‌های راه دور^{۱۱} در کشور آلمان، اپراتورهای ارائه دهنده خدمات اینترنت و پلتفرم، در مقابل محتوای ارائه شده بر بستر آنها، مسئول‌اند. البته این مسئولیت به معنی این نیست که SPها وظیفه نظارت فعالانه بر محتوای سرویس‌گیرندگان را دارند. بلکه چنانچه از انتشار محتوای غیرقانونی بر روی بستر خود آگاهی یابند، به طور قانونی در مقابل انتشار آن مسئول می‌باشند.
- در جولای سال ۲۰۱۳ نیز بر اثر فشار دیوید کامرون، نخست وزیر انگلستان، شرکت‌های گوگل و مایکروسافت متعهد شدند که با دولت بریتانیا برای حذف برخی محتواها از جمله پورنوگرافی کودکان همکاری کنند.

¹⁰ Communication decency act, 1995

¹¹ Telemedia

- همچنین مطابق گزارشی از پروژه «رایانه، اخلاق و سیاست اجتماعی» که در دانشگاه استنفورد انجام شده است، گوگل بنا به درخواست دولت‌ها، محتوای نتایج جستجو را در کشورهای مختلف فیلتر نموده است. به عنوان مثال به درخواست دولت تایلند در این کشور محتوای مربوط به «پادشاه تایلند»، در کشور آلمان محتوای مربوط به «نئونازی» و در ترکیه «یوتیوب» را از نتایج جستجوهایش حذف کرده است.

اما تلگرام اساس سیاست خود را بر گمنامی کاربران برای دورزدن قوانین کشورهای بنا کرده است؛ و البته مشکل همکاری نکردن تلگرام با نهادهای قضایی و انتظامی تنها منحصر به ایران نیست. تلگرام در کشورهایمانند عربستان، چین، عمان به طور کامل فیلتر است و امکان دسترسی کاربران به آن کاملاً مسدود می‌باشد و اخیراً کشورهای روسیه و اندونزی نیز این پیام رسان را فیلتر کرده‌اند. اقدامات تلگرام باعث شد تا خانم «ترزا می» نخست‌وزیر انگلستان در نشست داووس در سال گذشته مشخصاً به تلگرام اشاره کرده و این پیام‌رسان را «خانه مجرمان و تروریست‌ها» بخواند.

تلگرام در ادامه سیاست‌های پنهانکارانه خود و در اقدامی جدید در حال ایجاد سرویسی است تا جلوی هرگونه فیلترینگ را بگیرد. این همه اقدامات در حالی از سوی تلگرام دنبال می‌شود که اغلب افراد عادی جامعه از شبکه‌های پیام‌رسان برای استفاده‌های روزمره، سرگرمی و دریافت اخبار استفاده می‌کنند و اطلاعات آنها نه نیازی به رصد دارد و نه امکان رصد همه آنها وجود دارد. اما عده بسیار محدودی که از این گمنامی افراطی بهره می‌برند خلافکاران و برهم‌زنندگان نظم جامعه هستند.

نتیجه گیری

گمنامی در فضای مجازی جذابیت‌های ظاهری فراوانی دارد. گمنامی موجود در تلگرام برای بسیاری از افراد راه سریعی برای ورود به کسب و کار، و روشی برای دور زدن بروکراسی پیچیده و زمان‌بر اداری برای رسیدن به مجوز است. قابلیت ایجاد کانال برای به اشتراک گذاشتن نظرات خود بدون ترس از عواقب آن نیز می‌تواند جذاب باشد. با وجود همه این موارد و نواقصی که سیستم‌های اداری و گزینشی در کشور وجود دارد، باید به این نکته نیز توجه کرد که بی‌قانونی می‌تواند عواقب سوء بسیار زیادی داشته باشد. به خطر افتادن کسب و کارهای قانونی، خرید و فروش محصولات غیرقانونی و مجرمانه، سلب مسئولیت نسبت به کالا و خدمات ارائه شده، آسیب‌های روانی جامعه در اثر رواج شایعات و اخبار کذب و جهت‌دار، انتشار محتوای غیراخلاقی و خشونت‌آمیز و تشدید آسیب‌های روانی و اجتماعی در جامعه و... تنها بخشی از آسیب‌هایی است که در بستر گمنامی بی حد و حصر انجام می‌شود.

مضاف بر اینکه درصد بسیار بالایی از جرائم فضای مجازی کشور در بستر تلگرام رخ می‌دهد؛ ایجاد شبکه‌های عنکبوتی برای ارتکاب جرائم سازمان‌یافته (سوءاستفاده از دختران و...) نیز یکی از عوارضی است که شبکه‌های مجازی در معرض آن هستند. با این وجود به دلیل عدم همکاری شرکت تلگرام امکان هیچ‌گونه پیگیری قانونی برای احقاق حق شهروندان در مورد این حجم از جرائم وجود ندارد. واضح است که جرائم سیاسی و امنیتی، بخش بسیار کوچکی از مجموعه جرائم و تخلفاتی است که در کشور رخ می‌دهد. اما معمولاً انعکاس رسانه‌ای این موارد بسیار بیشتر است. لذا وقتی سخن از رسیدگی به جرائم سایبری به میان می‌آید، ذهن‌ها معطوف به موارد سیاسی و امنیتی می‌شود. واقعیت ماجرا اما این نیست. در شرایط کنونی تلگرام، هزاران قاتل و تروریست و کلاهبردار و شیاد و سارق و متجاوز و کودک‌آزار، آزادانه می‌توانند با استفاده از یک پیام‌رسان بیگانه به اعمال پلید خود بپردازند و از هرگونه پیگرد قانونی در امان باشند. پذیرفتنی نیست که جان و مال و امنیت ده‌ها میلیون کاربر ایرانی، که بسیاری از آن‌ها از نظر سواد رسانه در سطح مطلوبی نیستند و در معرض انواع سوءاستفاده‌ها، این چنین بدون هرگونه حفاظت و ضمانتی در خطر قرار گیرد!^{۱۲}

¹² <http://www.asriran.com/fa/news/602149/%D8%B1%D8%A6%DB%8C%D8%B3-%D8%AF%D8%A7%D9%86%D8%B4%DA%A9%D8%AF%D9%87-%D8%B5%D8%AF%D8%A7%D9%88%D8%B3%DB%8C%D9%85%D8%A7-%D8%A2%D8%B2%D8%A7%D8%AF%DB%8C-%D8%AA%D9%84%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%85-%DB%8C%D8%B9%D9%86%DB%8C-%D8%A7%DB%8C%D9%86%DA%A9%D9%87-%D9%82%D8%A7%DA%86%D8%A7%D9%82-%D8%AF%D8%AE%D8%AA%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%A2%D8%B2%D8%A7%D8%AF-%D8%A8%D8%A7%D8%B4%D8%AF>

